

Wspomnienie o myśli jędralskiej
publikacji sponsorowanej przez
J. Gmulinę

St. VIIA Altengrabow

151/HM/07

+163/HM/07

Grzelczak

07-W/17

Grzelczak
Wspomnienie
z 34 rocznicy
Kopit. Niemce

L obkazji Ruia Lryciztra
 Wsparmnicia w 34 rozdziale Kapitulaacji.
 Hitlerowskich Niemiec.

Nasza wieś, Schönhausen a.p. Elbe w kwietniu 1945r. była ostrzelana przez artylerię lekką wojsk amerykańskich. Było rozbitych kilka zabudowań gospodarskich, wzniesiono ostrzelany hotel Ruffelba, wypalone okna, wystawy sklepowe, było kilku Niemców cywilnych zabitych. Został też trafiony pociskiem try odłamkiem nasz kolega z wioski b. Janiec Józef Mularczyk. Zabitego wywieziono do szpitala na kłepisko, w szpitalu trafił pocisk i zapaliła się już, nikt nie wy dostał z ognia kolegi Mularczyka, który się tam spalił, jeszcze nie było kapitulacji Niemiec a już „Fusländer” Obwodkrajence opuszczali samowolnie wieś. Trafił się też i Janey wojenni z polskimi kommand Jndey, Francuzi, Belgowie. Ze stojeli powieckimi bagażami.

Ruia 2 maja 1945r. po 5 letniej niewolniczej pracy, zatoga od naszego barona Niedmeyer'a Franza w tym dwa trocki z dziećmi, już po wiadaniu stykują się do odejścia jak równie. od wszystkich baronów tej Hsi, ja już od partii miatek rower, którego załazłem na kopy. Rower + rowerze był przywiązany karabin, którego odwróciłem i ruciłem za krowi ^{du}ś. Rower miał zapasłe torpedy i nie wiadom, na kierowik z jednej strony powieszonym szopa kłazibe, a z drugiej strony też ktoś sobie

poniesił, bo może uinął chleb. Bauer Franz Niedmeyer
 wydał nam nasze Arbeitskarty i Arbeitsbücher
 Stara "Frau szał" Ulma z nas każdemu po ćwierć
 chleba i masła wydata na progu. Stary Niedmeyer
 prodaje chleb każdemu na podziękowanie a Ulma
 zgodziła nas na pot i ptaczkom i mówi, "Nielaich
 finden ihr so was besser, als bei mich" Może
 znajdziecie gdzieś coś lepiej jak u mnie.

I po raz ostatni, latoga pracy i liczbie 7 mżczy-
 2m 3 kobiety, jedna mabytek i 2 je opiki uc robiach,
 opuścilo Bauera Hof na zawsze.

Przy pożegnaniu nie było syna Bruno Niedmeyera,
 uważany był "głupkiem" i jego żony Jemsiem i
 4 letniej córce Ruti.

Bruno był Unteroffizier na wojsku, a Jemsiem była
 intoda inteligentna przystojna pani, córka
 nauczyciela i myśliciego

Na trasie od Schönhausen, szło wiele grup, których
 meta była przy moście "Fangermünde Elbe, 8 km,
 W miejscu gdzie było koryto rzeki Elby, most był
 już jako śmieć, tylko kawałek betonu 490m długi o które
 biła i przyskiała woda. Niemcy go saali zniszczyli w 1945,
 a dalej był calej, obróto się tu dużo ludzi i czekali
 na przesyłkę na stronę amerykańską. Stał tu samochód
 niemiecki z niemieckimi turystami, niemieckimi. Dzwonili
 i mówili, ludzie porzucali, ja złożyłem 4 kg, dwie
 duże konserwy mięsne mielone, a mi miastem
 chleba. Ruty mój współpracownik i lewice Staustas
 koksamiar miał 2 chleby i zrobiliśmy amonię

Jeden chleb za jedną kasericę dopiero, pod mostem
zjemy się ujedli do syta. O godz. 17⁰⁰ Amerykanie
zawolali przejścia na drugi brzeg Elby. —

Było to trudne ryzykowne przejście kładkami po
tłokach i wrakach urostłych wąskim mostkiem do góry
gęsiego ze swojimi tobołkami, halizkami. Na drodze
już stały samochody wojskowe amerykańskie i odwozi-
li ludzi, ja przejechałem na przyczepie błotniku i ma-
krym też siedział Polak, bo było przepchnięcie.
Ludzi zwieli do Stendalu do Hindenburg Kasserine
i tu u obozie polskim zobaczyliśmy po 5ciu latach
polskie flaki biało-czerwone na budynku obozu.

Pobyt ludności u tych koszarach trwał krótko do
trzech tygodni i dalsze przeniesienie do Obozu Polskiego
Stendal - Horstel Koszary powiemieckie na lotnisku.
Ludność tu miała różne zainteresowania & opiekę
życia kultury i organizacji. Na lotnisku stała duża liczba
samolotów niemieckich i prawie u każdym ułogone
ktoś siedział u kabinie i dla siebie coś upatrzył.
Młode rodziny nie mieli dla dzieci uanierzek to
wymontowali sobie zbiornik benzyny & samolotu i
mieli do prania. Raz u wieżule przed potudniem
uśredtem brama szardowa, która prowadziła do
szosy. Z lewej strony bramy stoi trzech ułogawo-
wych Polaków mają koto siebie przed parkanem
ponyżej rozu posąg Adolfa Hitlera. Mniejszy był
wzrostem od Führera & kolonie karowym. Ktoś miał
wieszane na bok bez erekcji, Hitler miał na piersi
zawieszonych kilka medali, a u boku szable.

Ludność uśmiecha i idzie ze wsi do kościoła zroszą,
a jeden polski młodzieniec miał w ręce kijek
i okładał koczka narodu niemieckiego Führera
Adolfa Hitlera i oświadczał posagom, że napad na
Polskę w 1939 r. dostał kilka razy kijem. Blitzkrieg
Wrang uach Usten i t.d. okładał Adolfa kijem.
Niemcy spoglądali miernie w milczeniu i przechodzili
dalej. Zobaczył tu, scenę amerykański żołnierze, szybko
wstał i aparat fotograficzny i zrobił zdjęcie, które
potem wysłał do Ameryki.

Z drugiej strony obozu polskiego uruchomiono
linię kolejową, brama była szeroko rozstawiona.
Stalo nas tu kilku byłych jeńców wojennych w
mundurach wojskowych. Nadjeżdża transport w
wagónach krytych z otwartymi drzwiami pada
jeńcy niemiecy do nioweli pod eskortą żołnierzy
amerykańskich. Potruli nas jako byli programy
Lwa, a my na nich ze śmiechem, jednak tu
nie doszło do incydentów. Transport był dość długi
i jechali sobie wygodnie. A nas polskich jeńców
wojennych wieści w upał w zamkniętym wagonie
50 jeńców de Eiseniu 1939 r.

Stalag XI A Altenraben 1939-1941
 Arbeitskommando Nr. 85 Schönhausen Elbe
 Język polski

LP	nazwisko imię	Gracodawca	Imię
1	Andrusia Andrzej	Lahme	10.8.1941
2	Bartoszewicz Józef		
3	Barniński Leon	Witte Herman	10.8.1941
4	Biatecki Stanisław	Lahme	Woluwowy chory
5	Brinkowski Marian		
6	Bożuski Leopold		
7	Bohdar Michał	Witte Herman	Przebiegający
8	Butakowski Stanisław	Cunow	10.8.1941
9	Chlebiak Józef		10.8.1941
10	Chojnacki Józef	Schilling	10.8.1941
11	Cholewiński Bogusław		
12	Chuda Mikołaj	Kapłan	Przebiegający
13	Dusznata Józef	Menges	10.8.1941
14	Garbaś Józef	Lahme	10.8.1941
15	Grzelczak Józef	Niedmeyer Fr.	10.8.1941
16	Górski Stanisław	Krüger Herman	10.8.1941
17	Hacia Wojciech	Leidoldboggen	10.8.1941
18	Hara, burda Jan	Buchholz	10.8.1941 †
19	Jasiukiewicz Bronisław		10.8.1941
20	Jodraszczyk Kazimierz	Neuman	Przebiegający
21	Karutowicz Piotr	Cunow	Przebiegający
22	Keopierauski Franciszek		
23	Kiezo Jan		10.8.1941
24	Kolsanowicz Stanisław	Niedmeyer Fr.	10.8.1941
25	Kaman Stanisław	Niedmeyer Fr.	Woluwowy chory †

Arbeitskommando № 785.

26	Koński Kazimierz	Linke Alfred	Zwoliński chory
27	Kosiółtek Władysław	Jürgens	Przebieśliomy
28	Kotowski Albin	Witte Herman	10.X.1941
29	Kopyszczyński Józef	Neuman	10.X.1941
30	Kowalski Marian	Bellin	10.X.1941
31	Kreziel Michał		10.X.1941
32	Królak Aleksander	Priest	10.X.1941 †
33	Krymowski		
34	Krzaczek Mieczysław	Buechholz	Do cywila
35	Krzaczek Tadeusz	Schmücker	Zwoliński chory
36	Kwiatkowski		10.X.1941
37	Lauryniuk Andrzej	Niedmeyer Fr.	Przebieśliomy
38	Lopatka Jan	Schillberg	Do karnego lagra †
39	Lucjan Czesław	Neuman	10.X.1941
40	Machera Władysław	Wilko	Do cywila
41	Małek Józef	Bellin	10.X.1941
42	Milek Zygmunt	Backe	10.X.1941
43	Młynarczyk Stefan	Liebau	10.X.1941
44	Mularczyk Józef		10.X.1941 †
45	Mucha Teodor		
46	Niezgoda Czesław	Brube	10.X.1941 Uciekł.
47	Noga		
48	Natrosad Marian	Rytveld	Do cywila
49	Ozimek Jan	reżymka	10.X.1941
50	Pieciul Michał	Niedmeyer Fr.	Przebieśliomy
51	Popko Stanisław	Lunow	10.X.1941
52	Rejman Władysław		Do cywila
53	Rorbach Mieczysław	Jürgens	Do karnego lagra

Schönhausen Elbe.

54	Sawko Wiktor	Menges	10.8.1941	
55	Szromak Stawisław	Krüger Herman	10.8.1941	†
56	Sobolewski Andrzej	Niedmeyer Fr.	Przebiegiony	
57	Staroniski Andrzej	Pausend	Przebiegiony	
58	Stuk Miocenty		10.8.1941	
59	Stulin Józef	Gericke	10.8.1941	
60	Syrocki Leon	Niedmeyer Fr.	Do cypla	
61	Szymanski Stawisław	Neuman	10.8.1941	
62	Tomistoję Kazimierz	Cunow	Do karnego łagru	
63	Ujanowicz Antoni	Krüger Herman	Przebiegiony	
64	Wasilewski Józef	Lahme	Przebiegiony	
65	Wardaek Michał	Hosman	10.8.1941	
66	Wiktorski Antoni		Przebiegiony	
67	Wojcienica Stawisław			
68	biatorus		Przebiegiony	
69	ukrainiec		Przebiegiony	
70	zwołiony do wojska	Cunow	Do niemieckiego wojska	
71	zwoił mleko		10.8.1941.	
72	Złok Marian	Neuman	Zwołiony chorey	
73	Zukowski Józef		10.8.1941r	
74				

Objaśnienie znaków:

† Zabity samobójstwem

Łapomniany

10.8.1941r Zwołiony na Rozkaz Niemieckich Sił Zbrojnych

3
3
3
3
4
4
4
4
4
4
4
4
4
4
4
4
4
5
5
5
5

163/111103